

पाठः 15 - महाकविः कालिदासः

शब्दार्थः Meanings.

1) कविः - Poet	6) दृढी - Stubborn
2) एकदा - Once	7) पराजितः - Lost / defeated
3) पिपासा - Thirsty.	8) अपमानितः - Insulted
4) कुटी - Hut	9) अन्विष्टवान् - Searched
5) पथिकः - Traveller	10) श्रान्तः - Tired.

एकपदेन उत्तरत।

- क) कवीषु कः श्रेष्ठतमः ? महाकवि कालिदासः
ख) कालिदासस्य कति रचनाः प्रसिद्धाः ? सप्त रचनाः
ग) सहसा तेन का दृष्टा ? एका कुटी
घ) कः पिपासितः आसीत् ? कालिदासः
ङ) कालिदासः कस्याः पादौ अपतत् ? वृद्धायाः

पूर्णवाक्येन उत्तरत।

- क) कालिदासः कति महाकाव्यम् अरचयत् ?
कालिदासः पञ्च - महाकाव्यानि अरचयत् ।
ख) कालिदासस्य मनसि कः विचारः अपातः ?
कालिदासस्य मनसि विचारः अपातः यत् कोऽपि शास्त्रार्थे
मां जेतुं न शक्नोति इति ।
ग) शक्तिमद्द्वयं किम् अस्ति ?
शक्तिमद्द्वयं अन्नं , जलं च अस्ति ।
घ) नखः केशः च किमस्ति ?
नखः केशः च दृढीद्वयमस्ति ।

ड) कालिदासस्य पुरतः साक्षात् का उपस्थिता आसीत् ?
 कालिदासस्य पुरतः साक्षात् माता सरस्वती उपस्थिता आसीत्।

प्रश्न-निर्माणं कुरुत।

क) कालिदासस्य सप्तरचनाः प्रसिद्धाः। कति ?

ख) तस्य मनसि विचारः आगतः। कस्मिन् ?

ग) अहं विद्वान् अस्मि। कः ?

घ) कालिदासः पादौ अपतत्। कयोः ?

ड) सः क्षमायाचनाम् अकरोत्। काम

मूलशब्दः, विभक्तिः, वचनं च लिखत।

पदम्	मूलशब्दः	विभक्तिः	वचनम्
कालिदासस्य	कालिदास	षष्ठी	एक
मनसि	मनस	सप्तमी	एक
रचनाः	रचन	प्रथमा	बहु वचन
कृतयः	कृति	प्रथमा	बहु वचन
वृद्धा	वृद्ध	प्रथमा	एक
बुद्धिः	बुद्धि	प्रथमा	एक

प्रकृति - प्रत्यय विभाजं कुरुत।

क) भूत्वा = भू + क्त्वा

ख) प्राप्य = प्र + आप् + ल्यप्

ग) उक्त्वा = वच् + क्त्वा

घ) अवित्तम् = भू + तुमुन्

पाठः 16 - यातायात सङ्केताः

1) प्रश्नानां उत्तराणि लिखत।

क) यातायातसङ्केतान् कः समाकान्तं बोधयति?
तस्य पिता समाकान्तं बोधयति।

ख) चतुष्पथे विरामचिह्नस्य कति प्रकाराः सन्ति?
चतुष्पथे विरामचिह्नस्य त्रयः विभक्ताः सन्ति।

ग) हरितसङ्केतः किम् प्रकटयति?

हरितसङ्केतः गमनाय वर्तते।

घ) सञ्चालकः हस्तसङ्केतान् कदा प्रयोजयति?

यदा विद्युतामापूरितः बाधते तदा सञ्चालकः हस्तसङ्केतान् प्रयोजयति।

ङ) पदातयः कुतः मार्गस्य पारे गच्छेयुः?

च) यातायातनियमानामुल्लङ्घनेन किम् भवितुमर्हति?

II अधोलिखितानां पदानां सन्धिं सन्धिविच्छेदं वा कुरुत।

(i) सहस्रैव - सहस्रा + एव

(ii) विद्यालयोऽस्ति - विद्यालयः + अस्ति

(iii) मार्गेऽनुशासनम् - मार्गे + अनुशासनम्

(iv) चिकित्सालयः - चिकित्सा + आलयः

(v) नोल्लङ्गनीयम् ≠ न + उल्लङ्गनीयम्

(vi) च + ऐतः - चैतः

(vii) अस्ति + इति - अस्तीति

(viii) अन्ध + आवर्तः - अन्धावर्तः

(ix) संक्षेपेण + अहम् - संक्षेपेणाहम्

(x) सीमा + उल्लङ्गणम् - सीमोल्लङ्घनम्

III) Write the traffic instructions in English

वीथिमनुकुर्वन्तु - Stick to your lane

वारं वारं मा कुरु शवम - Do not horn

दुर्घटनाबहुल क्षेत्रम् - Accident prone Area.

गतिसीमा प्रभवति - Speed breaker ahead.

पृथुलवाहनप्रवेशो वर्जितः - Heavy vehicles Prohibited

एकलः मार्गः - One way.

गन्त्यवरोधः - Speed limit

त्वरितं गमनं जीवनशमनम् - Speed thrills but kills.

IV) उचितं विकल्पं चिनुत। Write Yes or No

क) यातायातसङ्केताः विद्युता चलन्ति। आम्

ख) यदि समीपे एव विद्यालयः अस्ति तर्हि शनैः शनैः
चलितव्यम्। आम्

ग) यत्र रेलपथसङ्केतोऽस्ति तत्र वाहनगतिः न शिथिलनीया - न

घ) यातायातनियमपालनेन आत्मनः पक्षे च रक्षा न भवति। - न

ङ) त्वं यातायातनियमपालनं करोषि? - आम्